

Vergaderjaar 1988–1989

21 124

Wijziging van enkele onderwijswetten naar aanleiding van de voorstellen van de commissie tot vereenvoudiging van de loonbelasting en de inkomstenbelasting

Nr. 5

VOORLOPIG VERSLAG

Vastgesteld 29 juni 1989

De bijzondere commissie vereenvoudiging loon- en inkomstenbelasting¹ belast met het voorbereidend onderzoek van dit wetsvoorstel heeft de eer omtrent haar voorlopige bevindingen als volgt verslag uit te brengen.

Algemeen

De bijzondere commissie werd getroffen door het relatief lange tijdsverloop tussen de advisering door de Raad van State (20 januari 1989) en de indiening van het Nader Rapport (2 mei 1989). Kan de regering uiteenzetten waarom de opstelling van het Nader Rapport zoveel tijd heeft geveerd?

De bijzondere commissie heeft zich voorts afgevraagd of in het wetsvoorstel onderscheidenlijk de berekening van de budgettaire effecten en de inkomensgevolgen van de voorgestelde maatregelen op enigerlei wijze rekening is gehouden met de bij amendement in de Oort-wetgeving opgenomen eenjarige overgangsregeling voor alleenstaanden. Is deze overgangsregeling niet relevant voor de onderhavige regeling; zo zij wel relevant is, hoe komt zij dan tot uitdrukking in de tekst van het wetsvoorstel en in de cijfers verstrekt over de budgettaire effecten en de inkomensgevolgen?

De leden van de C.D.A.-fractie hadden met belangstelling kennis genomen van het voorstel van wet, houdende wijziging van enkele onderwijswetten naar aanleiding van de wetsvoorstellen tot vereenvoudiging van de loonbelasting en de inkomstenbelasting. Zij waren met de regering van mening, dat het noodzakelijk is om de Oort-voorstellen te vertalen naar de onderwijswetgeving op een zodanige wijze dat er voor de betrokken personen zo weinig mogelijk financiële veranderingen optreden.

Met waardering hadden deze leden kennis genomen van de inventiviteit van het ministerie van Onderwijs en Wetenschappen om tariefgroep 2 te splitsen. Met de minister waren deze leden van mening, dat een dergelijke splitsing noodzakelijk is als men zich ten doel stelt de inkomensachteruitgang bij alleenstaanden te beperken. Toch achtten zij

¹ Samenstelling:

Leden: Joekes (VVD), ondervoorzitter, Van Dis (SGP), Kombrink (PvdA), Weijers (CDA), Engwirda (D66), Van Amelsvoort (CDA), Beckers-de Bruijn (PPR), Wöltgens (PvdA), voorzitter, Gerritse (CDA), Buurmeijer (PvdA), Van Iersel (CDA), Leerling (RPF), Schutte (GPV), Groenman (D66), Van Es (PSP), Ter Veld (PvdA), Van Nieuwenhoven (PvdA), Van Rey (VVD), De Grave (VVD), Linschoten (VVD), Vermeend (PvdA), Leijnse (PvdA), Vreugdenhil (CDA), Vriens-Auerbach (CDA), De Leeuw (CDA), Reitsma (CDA), Van Otterloo (PvdA).

Plv. leden: Van Erp (VVD), Nypels (D66), Mateman (CDA), Vliegthart (PvdA), Van der Linden (CDA), Alders (PvdA), Smits (CDA), Tommel (D66), Van Rijn-Vellekoop (PvdA), De Pree (PvdA), Rempt-Halmmans de Jongh (VVD), Kamp (VVD), Melkert (PvdA), Schaefer (PvdA), Oomen-Ruijten (CDA), Terpstra (CDA), Van Noord (CDA), Hummel (PvdA).

de consequentie van de splitsing ongewenst. Immers ongehuwd samenwonenden krijgen een hogere bijdragevrije voet dan de gehuwden uit tariefgroep 2. De consequentie dat gelijke gevallen, afhankelijk van hun echtelijke status, ongelijk worden behandeld vonden deze leden niet juist. Zij waren van oordeel dat naar een andere oplossing gezocht moest worden. Gezien het technische karakter van dit wetsvoorstel zou dit eventueel door een volgend kabinet gerealiseerd kunnen worden.

In het licht van deze problemen informeerden de hier sprekende leden naar de noodzaak van een spoedige afhandeling van het wetsvoorstel. Zij hadden, mede gegeven art. 1, lid 1, sub j. van de WSF, de indruk, dat het wetsvoorstel pas in 1992 van toepassing zou worden. Artikel IV bepaalt immers dat de wet voor het eerst wordt toegepast op inkomens in het jaar 1990.

De leden van de fractie van de P.v.d.A. hadden met belangstelling kennis genomen van het voorliggende wetsvoorstel. Het wetsvoorstel strekt er toe de Oort-wetgeving te vertalen naar de onderwijswetgeving op een zodanige wijze dat er voor de betrokken personen zo weinig mogelijk financiële veranderingen optreden.

Deze leden hielden grote bezwaren, zowel tegen de wijze waarop aan deze vertaling uitwerking is gegeven als tegen de (onevenwichtige) financiële gevolgen daarvan voor betrokkenen.

Zo bedraagt het negatieve inkomenseffect van alleenstaande-ouders met een bruto-jaarinkomen van f 35 000: - f 862, terwijl ongehuwd samenwonende ouders een positief koopkrachteffect ondervinden van + f 1041.

Deze effecten zijn het directe gevolg van de wijze waarop, binnen de randvoorwaarde van budgettaire neutraliteit, is gekozen voor een (kunstmatige) splitsing van de nieuwe Oort-tariefgroep 2 (degene die alleen de eigen basisaftrek geniet) in een subgroep 2 (gehuwd) en een subgroep 2 (ongehuwd). Deze «oplossing» leidt niet alleen tot onevenwichtige financiële gevolgen, maar tevens tot een omvangrijke en ingrijpende operatie, zowel systematisch als in de uitvoering van de WSF.

Deze leden vroegen zich af of in dit verband mogelijke andere - wellicht niet volledig budgettaire neutrale-oplossingen zijn overwogen. Waarom is niet overwogen om het begrip alleenstaande voor de toepassing van de WSF te handhaven? In dit verband verwezen zij naar de I.H.S.

Waarom is niet gekozen voor een systeem waarbij voor alleenstaande ouders de zgn. bijdragevrije voet wordt verhoogd met een extra vast bedrag? Is overigens overwogen het ingewikkelde bijdragesysteem te vereenvoudigen?

Het lid van de R.P.F.-fractie had met belangstelling, zij het niet direct met instemming van het voorliggende wetsvoorstel kennisgenomen. Het uitgangspunt om extra inkomenseffecten vanwege de Oort-operatie in de onderwijswetgeving zo veel mogelijk te beperken werd door hem onderschreven. De uitwerking daarvan achtte hij echter weinig fraai, met name waar het gaat om de wijziging van de Wet Studiefinanciering. In essentie gaat het bij dat voorstel om het bieden van enige compensatie voor alleenstaanden (met studerende kinderen). Zijn kritiek richtte zich op twee punten. Feitelijk wordt het aantal tariefgroepen voor de werking van de Wet Studiefinanciering met één uitgebreid, terwijl de negatieve inkomenseffecten van alleenstaande ouders slechts worden gemitigeerd en niet weggenomen.

Ten principale achtte dit lid het juist, dat het wettig huwelijk dient als uitgangspunt van beleid. In dit geval leidt de gekozen opzet echter tot bevoordeling van in concubinaat levende tweeverdieners. Die consequentie achtte hij weinig gelukkig. Het is daarbij een schrale troost, dat

de duur van de voor- en nadelige effecten beperkt is tot de periode dat de kinderen studeren. Die duur zal vermoedelijk variëren tussen één en zes jaar. Dat is toch een niet geringe tijd.

Gelet op deze kanttekeningen bij het huidige voorstel bepleitte dit lid een andere vormgeving van de compensatie voor alleenstaande ouders (met studerende kinderen). Hij vroeg of geen aansluiting kan worden gezocht bij de verlening van de alleenstaande-oudertoeslag nieuwe stijl door het uitbreiden van de werking daarvan in geval een kind buitenshuis studeert en de familierechtelijke relatie tussen ouder en kind (via het bevolkingsregister) aantoonbaar is.

Inkomensgrens vergoeding vervoerskosten

De leden van de C.D.A.-fractie stelden vast, dat wordt voorgesteld in de Wet op het basisonderwijs en de Interimwet op het speciaal onderwijs en het voortgezet speciaal onderwijs de inkomensgrens in verband met de vergoeding voor de noodzakelijk te achten vervoerskosten aan de ouders van een leerling aan te passen van f 27 000 naar f 34 000. Genoemde leden wensten van de regering een cijfermatige onderbouwing om aangetoond te krijgen dat door het optrekken van de inkomensgrens het effect voor de ouders daadwerkelijk teniet wordt gedaan.

Uitvoering

De leden van de C.D.A.-fractie constateerden dat de uitvoering zeer omvangrijk en ingrijpend is. Zij wilden nadere informatie omtrent de nodige menskracht die hiervoor beschikbaar zal zijn. Eveneens wensten zij duidelijkheid omtrent de haalbaarheid van de voorgestelde maatregelen in verband met het verzoek om peiljaarverlegging. Aangezien de WSF de komende jaren nog de nodige wijzigingen zal ondervinden kan naar het oordeel van deze leden niet gesproken worden van een ongestoord gebeuren. Mede hierom vroegen zij of 1990 wel haalbaar is.

De regering meldt ook, dat er alleen financiële consequenties zijn ten aanzien van de apparaatskosten, namelijk 20 miljoen. Genoemde leden wensten een specificatie van deze 20 miljoen voor zowel de jaren waarin deze worden veroorzaakt als de materiële en personele kosten.

Met enige ongerustheid had het lid van de R.P.F.-fractie opgemerkt, dat dit wetsvoorstel een belangrijk beslag legt op de aanpassingscapaciteit van de Informatiseringsbank. Graag zou hij worden ingelicht over de gevolgen, wanneer er wel samenloop met de implementatie van andere wijzigingsvoorstellen van de Wet Studiefinanciering zou plaatsvinden.

Financiële gevolgen

De leden van de C.D.A.-fractie konden zich vinden in het streven naar budgettaire neutraliteit. Het is in hun ogen dan ook terecht, dat gepoogd wordt het budgettaire voordeel, zoals dat voortvloeit uit het vervallen van alleenstaandentoeslag, te gebruiken binnen de WSF. Om het saldo van beide bewegingen te kunnen inschatten zouden deze leden de volgende gegevens op prijs stellen:

- * het aantal ouders waarop in de huidige systematiek het percentage van 70 van toepassing is
- * het aantal ouders waarop in de nieuwe systematiek het percentage van 60 van toepassing is
- * de huidige bijdragevrije voeten en de huidige tariefschijven
- * de voorgestelde bijdragevrije voeten en de voorgestelde tariefschijven.

Deze leden verzochten voorts om nader informatie over de positie van de zelfstandigen, aangezien deze groep geen overhevelingsvergoeding ontvangt maar wel lijkt te profiteren van de lagere tarieven in de WSF-schijven.

Genoemde leden hadden tenslotte geconstateerd, dat in de bijlage van de memorie van toelichting de te verwachten financiële gevolgen voor de betrokken ouders en debiteuren in bepaalde groepen tot vreemde koopkrachteeffecten zullen leiden. Zij nodigden de regering uit om hier een nadere toelichting op te geven.

De voorzitter van de commissie,
Wöltgens

De griffier van de commissie,
Witteveen